

GÖRAN JOHANSSON

Gott humör och förtvivlans förtätning.
Han målar lysande vardagars utsatta läge.
Men vad är det som spökar?

Så fort jag bara syn på en tavla av Göran Johansson har jag den redan i mig. Och ruskar yrvaket på min fördrömdhet. Det är en konst som kommer självklar till betraktaren, något jag känner igen. Människan – mig själv? Jag håller bestämt på att skapas om, medan jag ser, till en (något) (möjligtvis) bättre variant. Men han skrämmer mig samtidigt, den mästaren. Jag skrattar högt och det blir jag allvarlig av. Eftertankens kranka blekhet ges starka färger när han målar, gärna en gammal skåpdörr. Tillvaron i hans konst gäller, genomgående, konsekvenser. Jag anar överallt att något har hänt. Det är själva det mänskliga livet. Visshet och ovisshet, förmåga och oförmåga, följder och sviter. Minnen som svider, glöder och blöder?

Medan världen säljs slut, med kort datum, går solen upp till en vacker morgon. Han blandar dess evighetsljus med vårt mänskliga dunkel och därav blir förundran, skön. Förlåtelses ljus är varje tavlas grundval.

Men det är väl ändå att ta i?

Javisst.

Starka spänningar i hans konst.

Ett vibrato klingar där: "Hem, hem..." – vad har inte också en annan varit med om i sitt vanliga liv? Så frågar jag mig när jag ser det. Enkelt är det inte att leva. I det här måleriet lyfter över vårt jordiska landskap heliga andar, likt levande duvor. En flock brevdovor kuttrar i ett duvslag strax bakom konstnärens ateljé. Han säger att han har dem, inte minst, för den glädje han känner när han ser dem komma tillbaka; prickar på himlen går in för att landa. "Var jag än släpper dem hittar de hem."

God tro följer – skönhet som sådan – av de intensiva penseldragen. Färger, färger! Ting, djur och blommor. Allt som är olika – saker i motivet – håller ihop och följs ofta även från målning till målning. När jag ser hans bilder blir jag själv motivet, ibland är jag en stirrande hare, ibland en skadskjuten älg, ofta en blomma bland flera som samsas i vasen. På senare tid har han till och med börjat transplantera. Han klistrar vid behov ett collage av ett nytt ansikte ovanpå ett målat porträtt. Plåster på själen och kärlekens sår? Ja, kära hjärtanes – i det här måleriet, liksom globalt, vilar inga sorger, nej. Men det är just vad de gör: vilar – som att försöka sova på en myrstack. Vi kan inte vara bara natur och lika omöjligt är bara kultur. Därför blandar vi, det kallas att kultivera. Så lever man sitt konststycke, sin natur, och konstnären gör den till sitt yrke. Det är en konst att leva.

Det är nog därför Göran använder starka färger. Han målar undran och en dansrosor. Det starkaste med hans målningar är nog att man utan vidare, rent allmänt, blir lycklig av dem. Överhuvudtaget finns där inget yttre i hans konst, det är inremänskligt alltihop; sjäsliv. En skata, en blomma, en stol, ett krus, ett hus, en flaska, ett päron – ofta ett päron – är människa också. Detta är inte ett drömskt konstnärskap. Sorgerna Vilar sig klarvakna. Där finns ett drag av väckelserörelse, med den skillnaden att den väcker oss hit, till den värld vi har och är vana vid; för de många människorna en tvingad frälsning. Verkligheten är ingen dröm. Men som den Varit, och man har vaknat, kan den bära ändå som en sådan.

Hans blå kan bli blåare än himmel och hav tillsammans, förutsatt det målas en människas tröja. Hans röda är lika våghalsigt demonstrerat, på vilket motiv som helst, som de yttre stjärtpennorna på den fågel, både hane och hona, som kallas rödstjärt. Mest älskar jag hans mättade gröna, mörka och ljusa, dess samband och förhållanden, som ofta ger sitt stöd åt det hela; naturen hjälper konstnären se. Det är märkvärdigt vackert målat. Det är färgernas säkra placering som gör det, liksom ditslängda i förbigående – mellan skarpt behärskade kanter. Föremål kan sväva tyngdlöst i färgnyanser, en karma smälta i ljusockra dimma eller sjunka i klarhet genom lasyr. Hans pensel talar klarspråk att jag inte behöver förstå.

Fetischer är ting som förmodas ha magisk kraft. Bland många centrala figurer i Görans dramatik återkommer kastrull och kaffekittel. Gröten skall brännas vid att köket fylls med offerrök. Men, nej, det är inte rök. Det är moln, av en sort som bara kan tänkas på en baklänges himmel vad nu det skulle vara för något. Molnen ser ut att dras inåt i kitteln genom pipen. Eller pågår kanske ett vulkanutbrott, ett litet? På nära håll i köket stånkar kaffekokaren som en gammal ångbåt i linjetrafik. Eller – lika osannolikt – är det måhända den där vattensköldpaddan, eller om det var en delfin, på vars rygg kärleksgudinnan red omkring i oceanen innan musslan satt henne i land, rentvättad, på stranden av Kythera; följderna blev ju, som bekant, ett himla liv. Det är nog det som Görans husgeråd brukar uttrycka. På något sätt strålar kärlek i det här ja, det gör det. Det är konstens grundämne. Den kaffeskvätt som finns kvar när det pöst blir stark och besk. Men eftersmaken är god. Så som det målats är det starka känslors hemvist.

Ett annat återkommande motiv är landskap med "spökhus", som i drömsk stämning uttrycker laddade samband. Dessa målningar är "hänförda" som sådana, oemotståndligt givna i sig – till den milda grad att det blir kusligt. Allt står och darrar men ingen blir rädd. Man blir förtjust i allvaret. På en sådan målning svarar en kanins starkt profilerade öron på en invit från husets bägge i

dessa öron förälskade skorstenar. Kärlek reflekteras i form av en liten ljus fläck på himlen. Exakt raka linjer stramar åt husets känslor av gåtfull förväntan, om natten, i drömmen... Vilket ytterligare förstärks av den tunna svarta bården längs undersidan av kaninens bakfot. Uttrycket står färdigt till språng.

I en annan sådan "spökhusmålning" lutar hela byggnaden med i trance nästan utsuddade fönster och stramt linjalsträckta gavlar. Ivriga är här de bäge skorstenarna att de slinter på taket. Snart skall de nog lyfta. Himlen, har sänkt sig och omfamnar detta besatta hus. Det här är – överkligen – laddade känslors mötesplats en sommarnatt; träd sjunger i djupaste mörkgröna bas. Marken lever av grönt. Som Matisse på äldre dar ofta inskräpte: "Sambanden är släktskapen mellan tingen. De är det gemensamma språket. Sambanden är kärleken. Ja, kärleken."

Allt måste göras överdrivet för att kännas normalt. Sådan är människans natur. Så målar Göran Johansson blomsterstilleben. Aven utanför fiktionen blir blommor konstgjorda så fort vi människor bara tittar på dem. Vi använder ju dem som hjälpmedel när vi skall göra oss själva, och vårt släktes trädgård, av varandra. Så håller Vi på för det mesta. När jag själv plockat en bukett, låt oss säga förgätmigej, och satt den i vas och tittar på den tänker jag att jag lägger mig själv till dessa blommor, vid deras sida, i deras liv. Ändå skall de absolut vara sig själva, det är en bärande livslögn. Men oftast har vi dem som prydnad, alltså som något man lägger till sig och sin hemmiljö. Själv är inget naturreservat, Göran målar in Sina blommor i ett människoreservat. Han skapar kärlekshybrider. Blommorna kastar blickar så det blixtrar. "Ibland är en ros inte en ros", sa Gertrude Stein till Picasso. I Görans konst gäller det för alla blommor att de blir som folk är mest, sträcker sig efter varandra. Hans stilleben är ett slags landskapsrum av suktande färger i vilka föremål glider omkring och vill dansa. "Ta det lilla lugna, det gäller ju livet." Så säger man i Göteborg där Göran Johansson kommer ifrån. I den stan är ett tilltalsord: "dö, ge mej ett handtag..."

Jag har bara hört honom nämna en konstnärlig förebild: den store mästaren Matthias Grünewald, som i början av 1500-talet målade det fantastiska Isenheimeraltaret. (Finns i dag att se museet i dominikanklostret Unterlinden i Colmar i norra Frankrike.) Den altartavlans välkända drama är den outhärdliga smärtan att spikad i händer och fötter hänga på ett kors för att levande dö – folket till varnagel dithängd av deras förtryckare. Otaliga varianter av denna tortyrscen i kyrkor och kapell men Grünewalds är intensivare målade än någon annan. Han har klarat av att med sitt skapande ge, nästan som Den Korsfäste gav, och kan därför framstå som förebild för alla tiders konstnärer, när det gäller. Ambitionen blir alltid densamma: att genom sin känsla med sin palett på eget sätt vilja och innerligen försöka ge uttryck för den allmänna sanningen att människans tilltro – kärlek till livet och vilja godhet – står sig trots

övermakternas pådrivna våld; deras orättfärdiga plundring för egen vinning av det som är vårt gemensamma.

Allt går igen. Samtidigt med lyckan upprepas, genom ojämlikheten, människors lidande nu. Göran målar även det som är vår tids sammanbrott. Han återupplivar i en stor målning helgonet Sebastian, nu i fina kläder där han står modell – skräckslagen? nej, mest förvånad – mitt i vår pågående "välfärds" kollaps med kroppen genomborrad av lidandets pilar. Hos Grünewald i Isenheim är Heiliger Sebastian stilla och lugn, liksom känner han inte av pilarna; kanske för att snälla änglar – då för tiden – sänkte sig från Himlen med en gyllene gloria åt en god människa. Sådant händer numera sällan, i stället köper man en ny bil. Görans San Sebastian är uppgivet förtvivlad men får stark strålkraft lånad genom Kristi uppståndelse, från en målning av Matthias Grünewald .

Sammanfattningsvis låter Göran Johansson med sin konst ljus strömma genom mörker. Det är tydligt framfört, det som jag dunkelt förstår. Det svävar inte på målet. Det målas på hjärtat direkt. Han fångar med färgerna glimtar av det som solen binder fast i grönskan och sprider ut bland oss, människor i vått och torrt. Svart använder han sällan som svart, i så fall i sällskap med friskare färger. Gult, till exempel. Ingen målar lika gula citroner som han, och så otroligt runda.

BJÖRN BERGLUND